תלמוד לומר [1]להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות [א]יצא נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל שאין הרשות בידו חד קרא למיפטריה מקרבן שבועה וחד למיפטריה מן לאו דשבועה: **מתני'** [ב]יש נדר בתוך נדר ואין שבועה בתוך שבועה כיצד אמר הריני נזיר אם אוכל הריני נזיר אם אוכל ואכל חייב על כל אחת ואחת [ג]שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל ואכל אינו חייב אלא אחת: **גמ'** אמר רב הונא לא שנו אלא דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר דמיגו דקא מיתוסף יומא יתירא חיילא נזירות על נזירות אבל אמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום אין חלה נזירות על נזירות ושמואל אמר [ד]אפילו אמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום חלה נזירות עליה ולרב הונא אדתנא אין שבועה בתוך שבועה ליתני יש נדר בתוך נדר ואין נדר בתוך נדר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר יש נדר בתוך נדר הריני נזיר היום הריני נזיר היום אין

רש"י

תלמוד לומר להרע או להיטיב מה הטבה רשות. דאי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל חייב בקרבן על השבועה אף הרעה דמחייב עלה קרבן הרעה דרשות ולא (א) נשבע לבטל את המצוה דהיא שבועה דהרעה לאו הרשות בידו: **חד קרא.** קא אתי למיפטריה מקרבן שבועה דהאי קרא דלהרע או להיטיב בקרבן איירי ואידך לא יחל דברו דבלאו איירי אתי למיפטריה מן לאו דשבועה: **מתני' יש נדר בתוך נדר.** דנדר חל אחר נדר: **כיצד אמר הריני נזיר אם אוכל.** וחזר ואמר כו' חייב על כל פעם ופעם נזירות אחת: **אין שבועה בתוך שבועה.** ואם אמר שבועה שלא אוכל כו': **אינו חייב אלא על אכילה אחת.** קרבן שבועה אחד: **גמ' לא שנו.** דיש נדר בתוך נדר: **אלא דאמר כו'.** למיגו דאיתוסף יומא יתירא (ב) בנזירות ראשונה דכי אמר הריני נזיר היום קבל עליו נזירות שלשים וכי הדר ואמר הריני נזיר למחר משמע הריני נזיר שלשים יום ואחד ואין נזירות ליום אחד הלכך חל נזירות על נזירות והוי נזיר שלשים אחרים: **אבל.** אם אמר וכו': **ולרב הונא.** דקאמר דכי אמר הריני נזיר היום לא חיילי עליה שתי נזירות אם כן ליפלוג בדידה בנדרים וליתני (ג) נמי יש נדר בתוך נדר ואין

ר"ן

חד קרא למפטריה מקרבן. הייט קרא דלהרע או להיטיב דכתיב גבי קרבן שבועת בטוי: **וחד קרא למפטריה מלאו דשבועה:** הייט קרא דלא יחל דברו(ו): **מתני' יש נדר בתוך נדר וכו' אמר הריני נזיר אם אוכל וכו'.** מפרש בגמ' דאם אוכל לאו דוקא דה"ה נמי אם אמר הריני נזיר הריני נזיר דחייב על כל אחת ואחת אלא איידי דתנא גבי שבועה שלא אוכל תנא נמי גבי נזיר אם אוכל. וחייב על כל אחת ואחת דאמרינן לומר דחייב לנהוג נזירות על כל קבלה וקבלה וכי אמר הריני נזיר הריני נזיר דחייב שתי נזירות ומונה שלשים יום ומביא קרבן וחוזר ומונה שלשים יום ומביא קרבן ונפקא לן בגמרא מנזיר להזיר(ז). וקרי ליה להאי גוונא נדר בתוך נדר לפי שהנזירות שניה היא חלה בתוך זמן הראשונה אלא שאי אפשר לו שימנה אותה עד שימנה את הראשונה דאם איתא דלא חיילא בשעת נדרו היאך תחול לאחר מכן והרי אינו נודר באותו זמן וכיון דלא חיילא השתא לא חיילא נמי בתר זימנא אלא ודאי מהשתא הוא דחיילא ומש"ה קתני יש נדר בתוך נדר: **שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל אינו חייב אלא אחת.** כלומר בשבועות לא משכחת תרי חיובי לא ללקות שתים באכילה אחת דמכיון שאמר שבועה שלא אוכל ככר זה הוה ליה מושבע ועומד ותו לא חיילא עליה שבועה שניה ולא למנות שתים גם כן דלא משכחת לה מה שאין כן בנזירות דנהי דאינו לוקה שתים על אכילה אחת מ"מ משכחת בה תרי חיובי בשכפל נדרו ב' פעמים דהיינו למנות שתים מה שאין כן בשבועות: **גמ' כיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר וכי אכיל טובא ומתרין ביה מחייב על כל אכילה ואכילה איידי דקתני שבועה שלא אוכל תנא נמי הריני נזיר אם אוכל ולעולם גבי נזיר לא צריך למימר אם אוכל** זו הגרסא כתובה במקצת נוסחאות. והכי פירושא כיון דאמר הריני נזיר וכו' חדא דלאית בה תרתי קשיא ליה חדא למה ליה למתלייה לנזירות באכילה דהא מכיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר וחייב למנות שתים וקשיא ליה תו דאיתלי לנזירות באכילה בהריני נזיר אם אוכל חדא זימנא סגי דהא קי"ל בפ' שבועות שתים בתרא (שבועות כז:) דמי שנשבע שלא אוכל ככר זה על כל זית וזית שבו נשבע הלכך מי שתלה נזירותו באם אוכל על כל זית וזית שבו תלה נזירותו וכי אכיל טובא כלומר זיתים הרבה ומתרין ביה בין כל זית וזית לומר שאם יאכלנו יתחייב עליו נזירות אחת חייב על כל אכילה ואכילה. ונראה בעיני דלהכי בעינן דליתרו ביה בין כל זית וזית משום דלא עדיפי אכילות הללו להתחייב עליהם נזירות כשתלאו בהן מלהתחייב עליהן קרבן ומלקות כשנשבע שלא יאכל ככר זו וכשם שלהתחייב קרבן ומלקות בעינן חלוק בין כל זית וזית אי למלקות בהתראה אי לקרבן בשתי העלמות ה"נ כשתלה נזירות בהם בעינן שיהו התראות מחלקות דודאי נהי דאמרינן דמי שנשבע שלא יאכל ככר זו על כל זית וזית נשבע אפי' הכי אם לא התרו בו אלא התראה אחת אינו לוקה אלא אחת דבכלל איסורין שבתורה על כל זית וזית שבהן הוא חייב ואפ"ה אינו לוקה שתים אלא בהתראות חלוקות ולקרבן נמי אינו חייב אלא אחת אלא בשתי העלמות ה"נ כי תלה נזירות באכילת ככר צריך שיהו התראות מחלקות בין כל זית וזית שבו דאי לא לא מקריא אלא אכילה אחת ולא מחייב עלה אלא חד נזירות כנ"ל. וראיתי למפרשים אחרים בזה מה שלא נראה בעיני. ומתרלה איידי דקתני שבועה שלא אוכל וכו' דלאין ה"נ דבהריני נזיר סגי ליה ואי נמי תלה נזירותו באם אוכל בחד הריני נזיר אם אוכל סגי ליה אלא דאיידי דאיצטריך למתלי לשבועה באכילה למכפל בה נמי שלא אוכל דאי לא פשיטא שאינו חייב אלא אחת תלה ליה נמי לנזירות באכילה וכפליה: **דמגו דמתוסף יומא יתירא.** כלומר דכשאמר הריני נזיר למחר יש במשמעות דבריו שימנה מיום מחרת ואילך ל' יום נמצא שנתחייב מחמת נדר שני יום א' מוסף על נזירות ראשונה וכיון דקי"ל במסכת נזיר [ז.] דהאומר הריני נזיר יום זה בלבד מונה שלשים אף זה כיון דנתחייב מחמת נדרו שני למנות יום אחד מוסף על נזירות ראשונה על כרחו מונה ל'. ושמואל אמר אפי' הריני נזיר היום הריני נזיר היום נזירות חלה על נזירות דמשמע ליה דמנזיר להזיר [במדבר ו] נפקא לן דבכי האי גוונא מונה שתי נזירות: **לרב הונא אדתני אין שבועה בתוך שבועה ליתני יש נדר בתוך נדר ואין נדר בתוך נדר.** וא"ת ולשמואל נמי מי ניחא הא לדידיה נמי הוה ליה לפלוג ולמיתני אין נדר בתוך נדר ומשכחת לה באומר קונם עלי ככר זה קונם עלי ככר זה שאינו חייב אלא אחת דהא במתני' לא תנן יש נדר בתוך נדר אלא למנות שתים כדפרי' וכיון שכן לשמואל גופיה מצי לפלוגי בנדר גופיה. וי"ל דכי מקשי לרב הונא ליתני יש נדר בתוך נדר ואין נדר בתוך נדר לא מקשי לומר אדמפליג בין נדר לשבועה לפלוג בנדר גופיה כדרך כל לפלוג וליתני בדידיה שבכ"ס דלאי הכי מקשינן לשמואל נמי תקשי כדפרישית אלא כי האי גוונא לא מקשינן דלא קשיא כלל דתנא אחומר בנדרים מבשבועות קאי ומש"ה בעי למתני חומרא דאיכא בנדר מבשבועות לענין נדר בתוך נדר הלכך לא שייך לאקשויי

תוספות

חד למפטריה מקרבן שבועה וחד למפטרי' מלאו דשבועה. אלא יחל כלומר אם מיחל דברו ומקיים המצוה אבל מ"מ אינו פטור משבועה דנשבע לבטל המצוה אלא לוקה עליו משום שוא כדתנן פ"ג דשבועות (דף כט.): יש נדר בתוך נדר. כמפרש ואזיל בתר הכי דאמר הריני נזיר הריני נזיר וא"ת פתח בנדר דמשמע קונם וסיים בנזירות וי"ל דנזירות נמי איקרי נדר דכתיב (במדבר ו) לנדור נדר נזיר אבל מ"מ אמאי שבק סתם נדר ופתח בזה וי"ל משום דבנדרים לא משכחת נדר בתוך נדר דאי אמר ככר זה עלי קונם ככר זה עלי קונם לא חייל דאין איסור חל על האיסור ואף בנזירות דקאמר דנזירות חל על נזירות לאו לחיובי תרתי בחד ל' יום אלא לענין שיעשה שתי נזירות זו אחר זו דבכלאה התם בנזירות שייך למימר כשאמר ב"פ הריני נזיר היום הריני נזיר היום שיכול להוסיף בדבור שני ל' יום משמע ל' יום חדשים כפעם ראשונה שאמר הריני נזיר היום שרוצה לומר ל' יום דהויא השתא כאילו [אמר] ל' יום ב' פעמים ואפילו אמ"ל דלפילו אם אמר הריני נזיר ל' יום והדר אמר הריני נזיר אלו ל' יום דהוי לשמואל כמו כהיום היום מכ"מ י"ל דשאני נזירות הואיל ולית ליה קיצותא ל' יום יש לנו לומר שבא להוסיף שלשים יום חדשים ולכך שייך שפיר למימר דחייל נזירות על נזירות מעשה זו אחר זו כדפרישית אבל גבי נדר דקונם דלית ליה אלא לפי מה שמפרש האדם נמי אפי' כי אמר ככר זו עלי קונם היום אינו אסור אלא אותו היום וכי הדר אמר זימנא אחריתי קונם ככר זה היום אין לנו לתלות דאתא לאסור ולאוסופי למחר כיון דמהיום משמע הלכך לא שייך למימר נדר חל על נדר ולהוסיף נדר אחר כמו בנזירות כדפרישית ולאותו יום גופיה נמי אין לנו שיחול נדר על נדר ולחייבי תרתי קאמר דלאין איסור חל על איסור ואפילו בנזירות אין איסור חל על איסור: הריני נזיר אם אוכל. ה"ה דהוי מצי למתני הריני נזיר בלא שום תנאי אלא אורחא דמילתא קאמר שכן דרך לומר מחמת שום דבר כיולא בזה שמסרבין בו לאכול והוא אינו רוצה ונודר אם יאכל וע"ל דאגב דבעי לאדכורי אכילה גבי שבועה נקטי' נמי גבי נזירות וכן פרי": ולפלוג וליתני בדידה:

פירוש הרא"ש

מה הטבה רשות אף הרעה רשות. בפ"ג דשבועות מפרש לה מנא לן דבהטבת רשות איירי: מתני' יש נדר בתוך נדר. ומפרש דבנזירות איירי כגון דאמר הריני נזיר אם אוכל חייב נזירות על כל דבור ודבור והוה מצי למתני כגון דאמר הריני נזיר הריני נזיר בלא אכילה אלא אגב דבעי למתני גבי שבועה אכילה נקטיה נמי גבי נזירות: **אינו חייב אלא אחת.** דאין שבועה חלה על שבועה דאין נשבעין לקיים המצוה דליתא כלאו יהן: גמ' הריני נזיר היום. דמיד חלה נזירות עליו ל' יום וכי אמר תו הריני למחר נתוסף עליו יום א' והא מגו נתוספה עליו נזירות שלימה: ליתני יש נדר בתוך נדר ואין נדר בתוך נדר. כיון דבנזירות גופה משכח לפלוגי: (א)א"ל ר"ה מתני' דקאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר ודכוותה גבי שבועה דאמר שבועה **שלא** אוכל תאנים וחזר ואמר פעם **אחרת שלא** אוכל תאנים וענבים. ולא אמרינן מגו דחיילא שבועה אענבים חיילא נמי אתאנים דבנזירות נמי אין איסור חל על איסור להתחייב ב' אלא שיחולו זה אחר זה וזה לא שייך בשבועה דאם היתה חלה שבועה שניה היה מתחייב על אכילת תאנים וענבים ב' הלכך הואיל ואי אפשר שתחול שבועה שניה אלא א"כ עבר על הראשונה וכבר מושבע ועומד הוא על תאנים משבועה ראשונה לא תיחול כלל אפי' על הענבים: והאמר **רבא** שבועה **שלא** אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה **שלא** אוכל תאנים וענבים מגו דחיילא שבועה אענבים חיילא נמי **אתאנים**. כך כתובה הגי' במקצת ספרים וגי' פשוטה היא ולית ספרי' דגרסי אמר שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים ואכל תאנים הפריש קרבן וחזר ואכל ענבים הויא להו ענבים חצי שיעור ואחצי שיעור לא מחייב וגי' זו ישנה בפ"ג דשבועות ושפיר דייק מינה טעמא דהפריש קרבן דעתה תלקיה ההפרשה בין אכילת תאנים לאכילת ענבים ולא מצטרפי יחד לעבור על שבועה השניה הא לא הפריש קרבן מיחייב שנים אחת על שבועה ראשונה ואחת על שבועה שניה ומיהו גי' ראשונה נמי ישנה בבסוף פרקא אמר רבא למאן דאית ליה איסור כולל אמר שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים מגו דחיילא אענבים חיילא נמי אתאנים:

מסורת הש"ס

(א) [במדבר ל], (ב) [במדבר ו], (ג) שייך לע"ב.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תלמוד וכו' ולא בנשבע לבטל את המצוה דהאי שבועה: (ב) ד"ה אלא וכו' אנזירות ראשונה כצ"ל והד"א עם ד"ה אבל: (ג) ד"ה ולרב הונא וכו' וניתני יש נדר בתוך נדר ואין נדר כו' כצ"ל והד"א ותיבת נמי נמחק:

◆

מוסף רש"י

להרע או להטיב. להרע לעצמו או להטיב לעצמו, כגון אוכל ולא אוכל, אישן ולא אישן (ויקרא ה ד). לא שנו. שנזירות חל על נזירות, אלא דאמר הריני נזיר היום. שנמצא נזירותו שלשים והדר אמר הריני נזיר למחר. יעל כל פנים אתה צריך לפרש כמחר זה שלא על מחר דוקא הוא נאמר, שהרי כבר הוא נזיר לשלשים יום, אלא על כל פנים ליום שאחר שלשים הוא מכוין, כלומר ממחר עד יום שלשים, ונמצא מכוין להאריך נזירותו יום אחד, ומאחר שיש לנזירות שניה מקום לאחר שלשים חל עליו נזירות שלם, וכמו שאמרו במסכת נזיר (ז א) הריני נזיר ויום אחד שמונה שתי נזירות, ומעתה הרי זה משלים ומונה שתי נזירות. אבל אם אמר הריני נזיר היום, הריני נזיר היום, הריני נזיר היום, הואיל ואין מקום לנזירות שניה לחול אלא בגבול הראשונה, אין נזירות חל על נזירות (מאירי בשמו).

עין משפט
נר מצוה

כח א מיי' פ"ה מהל' שבועות הלכה יד סמג לאוין רלח טוש"ע י"ד סי' רלט סעיף ד:

כט ב מיי' פ"ג מהל' נדרים הלכה [א] ג [ופ"ג מהל' נזירות הל' יט] סמג לאוין רמב טוש"ע שם סי' רכט (סעיף א) סעיף ג וסימן רלט סעיף יג:

ל ג מיי' פ"ג מהל' נדרים הל' א ופ"ד מהל' שבועות הלכה ט סמג לאוין רמא טוש"ע שם סימן רלט סעיף יג:

לא ד מיי' פ"ג מהל' נדרים הלכה ב ופ"ג מהלכות נזירות הלכה י ופ"ד הלכה ג סמג עשין רמב טוש"ע שם סימן רלט סעיף יב:

◆

תורה אור השלם

1. אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה: ויקרא ה ד